

Hans Hildebrand 1884, *Myntfyndet från Mölndal*. I: Bidrag till kännedom om Göteborgs och Bohusläns fornminnen och historia. Stockholm 1884.

Myntfyndet från Mölndal.

Af HANS HILDEBRAND.

Den svenska jorden har, såsom bekant är, gjort sig känd för sin rikedom på angelsaksiska myntskatter, hvilka, af en eller annan orsak nedlagda i jorden, af tillfälliga omständigheter blifvit bragta i dagen. Huru betydande detta drag är, framgår bäst deraf, att i k. Myntkabinettet funnos år 1846 4,232 olika angelsaksiska mynt: år 1881 hade antalet ökats till 10,458. Detta är, väl att märka, antalet af *olika* mynt, olika typer eller varianter af typer. Antalet mynt, som hittats, är ofantligt mycket större.

Den tid, till hvilken dessa mynt höra, kan betecknas såsom slutet af 900-talet och något mera än den förra hälften af 1000-talet. Som historien vet att berätta, var liflig samfärdsel mellan Norden och England under den s. k. vikingatiden — detta ord taget i dess allra största utsträckning. Då äfven svenska runstenar tala om svenskars färder till England, har man icke känt sig frestad till någon synnerlig förvåning, då den ena engelska myntskatten upptogs efter den andra ur vår jord: detta var ju minnen af den danegäld, som engelsmännen betalade till nordmännen och som af dessa fördes till deras hemtrakter.

Denna förklaring, så sannolik den än synes, är likväl behäftad med det lytet att ej vara tillfyllesgörande. Se vi på de angelsaksiska konungar, som äro representerade i de svenska fynden, finna vi följande tabell:

Edvard I 901—924.....	4, för år	0,16 mynt.
Etelstan 924—940	1, »	0,058 »
Edgar 959—975.....	60, »	3,75 »
Edvard II 975—978.....	27, »	6,75 »
Etelred II 978—1013, 1014—1016.....	4,389, »	115,5 »
Knut den store 1016—1035.....	3,904, »	195,2 »
Harold I 1035—1039.....	1,050, »	210 »
Hardaknut 1039—1042.....	216, »	54 »
Edvard confessor 1042—1066.....	800, »	32 »
Harold II 1066.....	5, »	6,6 »

För att dessa siffror icke skola blifva vilseledande, har jag tillagt den andra kolumnen, som angifver, af huru många mynt hvart af de olika konungarnas regeringsår är representeradt i den svenska statens myntsamling. Det är naturligtvis uppenbart, att en konung, som regerat längre tid, bör hafva myntat mera än den, som regerat endast en kortare tid. Knut den store är i den första kolumnen representerad af nästan fyra gånger så många mynt som Harold I, men se vi till längden af hvardera konungens regering, komma vi till det resultat, att Harold är rikare representerad hos oss än hans företrädare — den ena med 210, den andre med 195,2 mynt för hvart regeringsår.

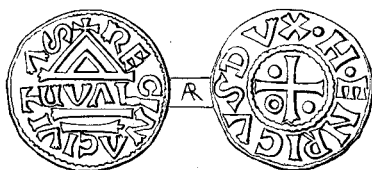
Granska vi denna tabell, måste vi genast deraf draga den slutsatsen, att Edvard I och Etelstan äro mera tillfälligtvis representerade i de svenska fynnen. Af den senares efterträdare Edvig är intet enda mynt funnet i Sverige. Annorledes ställer sig förhållandet, så snart vi komma till Edgar och Edvard II, men jemföra vi deras årssiffra med Etelred II:s mycket höga, kunna vi knappast antaga, att de förbindelser, som bragt de angelsaksiska mynten till Sverige, börjat redan under Edgar och Edvard II. Då Edwards och äfven Edgars mynt böra hafva varit i omlopp under Etelred II:s regering, såsom vi ännu se i den dagliga rörelsen mynt af tidigare konungar, är det sannolikast, att Edwards och Edgars mynt först under Etelred II:s tid kommit till Norden. Jag vill dock icke förneka, att införseln af angelsaksiska mynt kunnat börja redan under Edgar. Jag skall i en särskild uppsats söka komma till visshet i detta afseende.

Om de angelsaksiska mynten hafva kommit till Norden först under Etelred II:s tid, synes detta stå i uppenbart sammanhang med den omständigheten, att denne konung år 991 för första gången tog sig före att med penningar friköpa sitt land från danskarnes härjande anfall. Tre år senare utkräfdes öfver hela England en dryg skatt för att med penningar förmå Olof Haraldsson från Norge och Sven tveskägg från Danmark att afstå från plundringar. För liknande ändamål pålades gärdar åren 1007 och 1011. Det följande året blef Sven konung öfver England, men han afled redan år 1014.

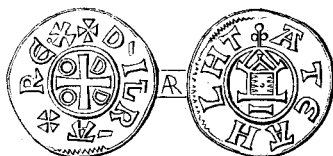
Under perioden 1017—1042 regerade danska konungar i England. År 1018 förekom åter en dryg danegäld, dock utskrifven af en något skiljaktig anledning: k. Knuts danska här skulle hafva en belöning för det den hade vunnit för konungen Englands krona. I denna gäld måste de flesta mynten hafva varit präglade under Etelreds tid. På samma sätt utkräde Hardaknut år 1040

en dryg skatt till förmån för den danska flotta, som följt honom, när han tog England i besittning efter sin halfbroder Harold. Denna första skatt efterföljdes af en ny med samma bestämmelse. Dessa gärdar torde i dryg mån hafva utgått i Knuts mynt.

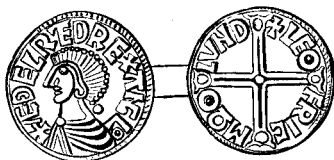
Vi äro således berättigade att antaga, att icke obetydliga förråd af Etelreds, Knuts, i viss mån äfven af Hardaknuts mynt kommit, i följd af danegälderna, till Norden. Det är äfven klart, att under den tid, då danska konungar styrde England, böra engelska mynt i fredlig samfärdsel hafva kommit till Norden. Men likväl innebära dessa förhållanden icke tillräcklig förklaring för den ymniga förekomsten af angelsaksiska mynt i svenska jordfynd.

Baieriskt mynt.

Saksiskt mynt.

Angelsaksiskt mynt.

Det är till en början nödigt att vi göra klart för oss, huru de angelsaksiska mynten se ut; jag tänker härvid närmast på Etelreds. De äro af silfver, ungefär så stora som ett nutidens 50-öre, men tunnare. Å framsidan ses regelbundet konungens bröstbild, föga konstnärligt utförd, och omkring denna en inskrift, som innehåller konungens namn samt hans titel på romerskt tungomål, *rex Anglorum*, engelsmännens konung. På baksidan ses ett märke och deromkring finnes en inskrift innehållande namnet på den myntmästare, som tillverkat myntet, samt på den stad, i hvilken han hade sin verkstad. Myntmästarens namn är regelbundet utskrifvet i hela dess längd, stadens namn är ofta för-

kortadt. Mellan de två namnen förekommer vanligen **M** o, betecknande »myntmästare i».

Under den angelsaksiska tiden hade man icke ett enda mynthus, såsom vi för närvarande hafva i Sverige, utan man präglade för konungens räkning mynt i en mängd städer — Etelreds mynt, som förvaras i vårt k. Myntkabinett äro präglade i 86 städer. I hvar stad funnos gemenligen flera myntmästare, som namngifva sig på mynten, hvar och en naturligtvis med en ganska obetydlig verkstad, i hvilken allt arbete utfördes för hand.

Något årtal finnes icke på dessa mynt, men man kan dock hänföra dem till olika delar af konungens regering genom att gifva akt på de märken, som förekomma å baksidans fält. Dessa vexlade nämligen och synas hafva blifvit hvar i sin ordning påbjudna till iakttagande öfver hela England. På Etelreds mynt se vi än ett litet fritt sväfvande kors, än Guds välsignande hand med alpha och omega vid sidan, än ett kors, hvars armar gå ända fram till omskriftens inre gränslinie, hvilket kors för större säkerhets skuld har i vinklarna bokstäfverna **CRVX**, som bilda det latinska ordet *crux*, af hvilket vårt ord kors är uppkommet, än ett kors, hvars armar gå ända ut till myntets ytterkant o. s. v. Bokstäfverna i alla inskrifterna äro romerska, dock, såsom vi se på det här återgifna **L**, något kantiga. Derjemte förekommer bokstafven **F** för att beteckna det ljud, som engelsmännen nu beteckna med **W**.

Mot antagandet att vi i dessa vår jords myntskatter hafva att se rätt och slätt vittnesbörd om danegälden tala flera omständigheter.

Om vi ordna de många fynden i en lång serie efter de yngsta i dem förekommande mynten, finna vi, att importen af de angelsaksiska mynten måste hafva småningom börjats och fortsatts. Vi hafva t. ex. fynd, i hvilka, jemte ett betydligt antal arabiska mynt, hvilka naturligtvis icke tillhört danegälden, enstaka eller åtminstone icke många angelsaksiska mynt förekomma — förbud till den kommande myckenheten. Vi finna, att flera fynd, hvilkas yngsta mynt äro präglade under Etelreds tid, icke uppvisa annat än den allra första typen, hvadan dessa mynt torde hafva lemnat England under början af hans regering. Till den nyss antydda tillämnade uppsatsen besparar jag vidare detaljer öfver detta ämne.

Vidare innehålla dessa fynd jemte de angelsaksiska fynden i ungefär lika stort antal tyska och beslägtade mynt, präglade i en mängd orter inom ett stort område, hvars gränser kunna

angifvas genom nämnande af följande myntstäder och land: Magdeburg, Prag, Ungern, Salzburg, Regensburg, Augsburg, Konstanz, Zürich, Basel, Strassburg, Worms, Mainz, Köln, Liège, Antwerpen, Groningen, Bremen. Dessa mynt kunna icke gerna anses hafva tillhört danegälden. Det är visserligen föga sannolikt att tyska mynt i så stor myckenhet skola hafva kommit öfver till England, som sjelft egde en så ytterligt rik utmyntning. Också synas tyska mynt åtminstone ytterst sällan förekomma i engelska myntfynd från i fråga varande tid. Deremot är blandning af angelsaksiska och tyska mynt ytterst vanlig i de fynd, som anträffas i Sverige, Norge, Danmark, Finland, de ryska Östersjöprovinserna och Nordtyskland i söder om Östersjön d. v. s. det forna vendiska området. Ett noggrant sammanställande af fynden från detta stora områdes olika delar skall helt visst bidraga till att sprida ljus öfver de förhållanden, som bestämt sammansättningen af myntskatterna.

För ett rätt bedömande af frågan om danegälden, tagen så efter ordalydelsen, som det plägar vara händelsen i dagligt tal, måste vi ihågkomma ännu en omständighet. Fynden af detta slag hittas, såsom nyss nämdes, i landen omkring Östersjön, i vester, söder och öster om denna; Norge kunna vi visserligen icke räkna till Östersjöområdet, men det är ock fattigare på skatter af detta slag än Sverige och Danmark. Östersjön kunna vi icke tala om såsom en medelpunkt, men i Östersjön ligger Gotland, och denna ö, utmärkt under den hedna tiden af en i vissa afseenden egenartad kultur, har ock visat sig så rik på angelsaksisk-tyska myntskatter, att vi kunna med fog kalla ön en medelpunkt för dessa skatter och deras spridning inom Norden. Med sitt aflägsna läge hade Gotland ej kommit att spela denna rol, såvida icke egenomliga omständigheter hade dertill medverkat. Vigtigast af dessa var helt visst den tidigare samfärdseln mellan ön och det nuvarande ryska riket, hvilken bragte öfver till ön i stort antal arabiska silfvermynt, som sedan spriddes derifrån öfver Norden.

Så starkt utpräglad är Gotlands förmedlande rol äfven under vår angelsaksisk-tyska myntperiod, att vi väl ofta finna dennes mynt i Sveriges östra delar, under det Mölndalsfyndet är den första skatt med sådana mynt, som hittats i vestra Sverige. Ensamt detta torde vara skäl nog för att på detta ställe lemna en beskrifning af fyndet.

Följande angelsaksiska mynt förekomma i detta fynd.

ETELRED II.

Dover.

Åts. †ÆDEL RÆD REX ANGL *Fråns.* †LEO|FHYSE
MIO|DOFR Likarmadt kors med trebågiga ändar.

Exeter.

Åts. †ÆDEL RÆD REX ANGL *Fråns.* †EATSTAN ON
EAXENRE Litet likarmadt kors.

Lincoln.

Åts. †ÆDEL RÆD REX ANGL *Fråns.* OS|MVN|D MIO|
LINE Likarmadt kors med trebågiga ändar.

London.

Åts. †ÆDELRED REX ANGLO *Fråns.* †ÆDE|LYERD
MIO|LVND Likarmadt kors, trebågiga ändar, i midten fyrkant.

Åts. †ÆDEL RÆD REX ANGL *Fråns.* †ÆDE|LYERD
MIO|LVND Likarmadt kors med trebågiga ändar.

Åts. †ÆDEL RÆD REX ANGLOX *Fråns.* GOLDYHE M'O
LVN Likarmadt kors med ERVX i vinklarna.

Norwich.

Åts. †EDELRED REX ANGL *Fråns.* †YVLFMR ON
NORÐYI Litet likarmadt kors.

Wallingford.

Åts. †ÆDEL RÆD REX ANGL *Fråns.* †ÆLF|YERD|MIO
Y·ELIH Likarmadt kors, i midten belagdt med en fyrudd.

York.

Åts. EDELRED REX ANGLO *Fråns.* †HILDOLF M'O
EOFR Litet likarmadt kors.

SIHTRIC, konung i Dublin 989—1029.

Åts. †SIHTRE RE† DIFL *Fråns.* †ÆL·FEL·M MNODFIL·NI.
Litet likarmadt kors.

KNUT DEN STORE.

Chester.

†·LIHT RE† †ÆLFSIGE ON LERE: Ett likarmadt kors,
bildadt af två parallela linier med rund midt (typ. H).

Hastings.

Åts. †CNVT RE†. *Fråns.* †ÆLFYERD ON HÆS. (typ H).

Lincoln.

Åts. †ENVT REX ANGLORVI *Fråns.* †AS|LA·E:|MOL|INEO
Ett dubbellinigt kors, belagdt med ett fyrbladigt ornament (typ E);
i den ena vinkeln ett kors.

Åts. †ENVT REX ANGL *Fråns.* †ÆLFNOÐ ON LINEO.
Ett likarmadt kors, bildadt af två parallela linier med stort, rundt
midtstykke, hvarifrån utgå fyra runda utsprång (typ G).

Åts. †ENVT REX ANGLORVM *Fråns.* †ÆL·|FRIE| MIO
L|INE (typ E).

Åts. †ENVT RE: *Fråns.* †LIFINE ON LIEOL (typ H).

Åts. †ENVT REX AI *Fråns.* †OSFERÐ MO LINEOL (typ G).

Åts. †ENVT REX ANGLORVM *Fråns.* †SV|MER|LEÐ O
LINE: (typ E).

Åts. †ENVT REX AN *Fråns.* †SVNEGO /ON LINEO (typ G).

Åts. †E . . T R† *Fråns.* †SYARTINE ON LINE (typ H).

Åts. †ENVT ·RED†: *Fråns.* †FVLFRIE ON LIN: (typ H).

London.

Åts. †ENV·TRE·EX A: *Fråns.* †ÆLFGEAR ON LVNDE (typ G).

Åts. †ENVT REEX: *Fråns.* †ÆLFINE ON LVND (typ H).

Åts. †CHVT RED†: *Fråns.* †ÆLFINE ON LVIID (typ H).

Åts. †CNVT R·EEX *Fråns.* †BRVNGAR· ON LVN (typ H).

Åts. †ENVT REX ANGLO *Fråns.* †(BRV)|IIST|AN O| LVN
(typ E).

Åts. †ENVT REX ANGLO *Fråns.* †ED|YIN|E OI L|VIID
(typ E).

Åts. †ENVT: REX A·N *Fråns.* †ETSIGE: ON LVN·DE:
(typ G).

Åts. †ENVT REX ANGLORVI *Fråns.* †ROÐ|MAN| ON
L|VND (typ E).

Åts. †ENVT R·E·EX *Fråns.* †L·EOFFOLD ON LV...
(typ G).

Åts. . . ENVT REEX . . *Fråns.* †FVL(E)AR ON LVND (typ G)

Åts. †ENVT R·EX ANR. *Fråns.* †FVLFRIE ON LVND:
(typ G).

Maldon.

Åts. †ENVT REX ANGLOR *Fråns.* †ÆLF|INE| ON M|ÆLDV
(typ E).

Norwich.

Åts. †ENVT EX ANGL *Fråns.* †ÆLFRIE ON NORÐYI:
(typ G).

Åts. †ENVT REEX A· *Fråns.* †BLADAMAN ON NO (typ G)
— ett nytt mynt för k. Myntkabinettet.

Oxford.

Åts. †ENVT REEX A *Fråns.* †ALFYOLD ON OEXE (typ G).

Åts. †ENVT: R·EX ANG *Fråns.* †LIFINCE ON OEXENF
(typ G).

Salisbury.

Åts. †ENVT: R·EX A·N *Fråns.* †ÆLFNOÐ ON S·ERE:

Åts. †ENVT REE† *Fråns.* †GODYFINE ON SER·E: (typ H).

Shrewsbury.

Åts. †ENVT REE† A *Fråns.* †ETSIGE ON SCELOB
(typ G).

Stanford.

Åts. †ENV(T) RE† *Fråns.* †LEOFEDÆI OII STA: (typ H).

Åts. †ENVT RE† *Fråns.* †HORVLF ON STAN (typ H).

Thetford.

Åts. †ENVT REX ANGLOX. *Fråns.* †EALDRED M'IO ÐEOD
(typ E).

Winchester.

Åts. †ENVT REX ANGLORVM *Fråns.* †ÆL·FSTA|N ON
Y|INEST (typ E).

York.

Åts. †ENVT REX ANGLORV *Fråns.* †EE|TEL|O EO:|FRY
(typ E).

Åts. †ENVT RE†: *Fråns.* †HILDVLF ON EOF (typ H).

Dessutom förekomma två k. Knuts mynt med barbariska inskrifter på frånsidan, äfvensom två bitar af samme konungs mynt.

HAROLD I 1035—1039.

Exeter.

Åts. †HAROL'D REX: *Fråns.* †HÆRRA ON EE·EEE.
Likarmadt kors med ovala armar, fästa vid ett rundt midtstycke
(typ A).

Lincoln.

Åts. †HAROLD RE† *Fråns.* †FEREELN ON LINEO:
(typ A) — ett nytt mynt för k. Myntkabinetet.

London.

Åts. †HAR:OLD EE† *Fråns.* †BR|VNE|AR:| ON LV Lik-
armadt kors med raka armar och rundt midtstyeke, i hvar vinkel
ett stiliseradt menniskoansigte (typ B).

Åts. †NAROL:D REX† *Fråns.* †ED|YALD ON| LVN
(typ B).

Åts. †HARO:LD REX *Fråns.* †LEOFSTAN ON LVN (typ A).

De yngsta angelsaksiska mynten i vårt fynd kunna således
icke vara präglade senare än år 1039.

De tyska mynten i Mölndalsfyndet äro, hvilket gemenligen är
händelsen i fynden af detta slag, i ytterlig grad nötta. An ser
man å den ena sidan alls intet, än en del af en bild, eller några
bokstäfver. Vid bestämmandet af mynten i detta fynd har jag
måst lägga undan 31 hela och 13 brutna mynt såsom varande så
utplånade, att de icke kunna igenkännas. Elfva mynt äro aflagda
emedan de, ehuru mycket skadade, dock hafva ett och annat litet
drag af bild eller inskrift bevaradt, hvadan jag kan hoppas, att
någon gång framdeles lyckliga omständigheter skola bringa i mina
händer andra mynt af samma slag, men något bättre bevarade
och derigenom tydbara. De återstående mynten har jag kunnat
bestämma.

Ofta behöfver man ej se mera än en liten del af myntet för
att kunna upptäcka dess präglingsort och dess tid. Man gaf i de
olika tyska områdena ett ganska skiljaktigt utseende åt mynten,
såväl hvad storlek och tjocklek beträffar som stämpelns beskaf-
fenhet. På somliga ställen var man angelägen om mycken finhet
i utförandet af stämpeln, med klara, skarpt formade bokstäfver
och figurer, ibland deremot är prägelns till ytterlighet flack. Så
snart man kunnat hänföra ett mynt till en bestämd ort, kan ofta
en enda bokstaf vara nog för att anvisa tillkomsttiden. Jag skall i
den följande framställningen gifva närmare antydningar om det
sätt, hvarpå man i sådana fall måste gå till väga. En sådan ut-
förlighet i framställningen anser jag vara fullt berättigad på grund
deraf, att allmänheten behöfver erhålla upplysningar om mynt-

kunskapen och det arbete, som inom den utföres, ty denna vetenskap har ännu icke i vårt land ådragit sig så stor uppmärksamhet, som den i verklighet förtjenar.

Vid redogörelsen för de tyska mynten i Mölndalsfyndet följer jag samma ordning, som är antagen af Dannenberg i hans synnerligen förtjenstfulla arbete *Die deutschen Münzen der sächsischen und fränkischen Kaiserzeit*. Ett D beledsagadt af en siffra angifver nummer för beskrifning och bild i detta Dannenbergs arbete.

Metz.

Biskoparne i denna vigtiga stad utöfvade ganska tidigt rätten att prägla mynt och deras olika typer äro ganska vanliga i de svenska fynden. Här förekomma endast två, båda tillhörande biskop Theodorik II:s långa styrelse (1005—1046).

Det ena har på åtsidan ett ganska barbariskt hufvud (venstra sidan) med uppstående hår, å fränsidan ett likarmadt kors med en kula i hvar vinkel. D. 24 är ett mynt af en liknande typ, men de enstaka bokstäfver, som förekomma å vårt exemplar, visa att omskrifterna varit afvikande.

Det andra, med vida bättre prägel, är nästan fullständigt bevaradt.

Åts. †DEODERICVS . . kors med en kula i hvar vinkel.

Fräns. Stadsnamnet METTIS fördeladt på två rader, öfver och under inskriften samt mellan de två raderna enstaka punkter. — D. 25.

Bruxelles.

Det enda myntet, som representerar denna stad i fyndet, är mycket nött. Dock ser man å ena sidan det midt öfver myntet anbragta ordet MONETA mellan två likarmade kors, ett öfver och ett under; på den andra sidan ses ett likarmadt kors med en kula i hvar vinkel; af omskrifterna kan intet läsas. Det lilla, som kan ses, är emellertid fullt tillräckligt, för att hänföra myntet till staden Bruxelles. På tydligare exemplar plägar man se å ena sidan stadens namn, å den andra ett förvirradt återgifvande af kejsar Ludvigs namn (jfr D. 142).

Som intet annat namn förekommer å dessa mynt, kan ej med historisk visshet deras tid bestämmas; detta fynd, liksom andra, hänvisar dem till den förra hälften af 1000-talet.

Äfven mynt präglade i Namur hafva den något öfverflödiga inskriften *moneta* d. v. s. mynt. Äfven annorstädes än i Bruxelles (t. ex. i Köln, Dortmund, Esslingen) har man på mynten satt

Hludovicus imperator, dermed efterbildande namnet å mynt från äldre tider, som varit ymnigt och länge i omlopp.

Flandern.

Två mynt, som sannolikt tillhöra grefve Balduin IV:s tid (989—1036) förekomma här, liksom alla de flandriska grefvemynten från denna tid, tunna och illa präglade.

Åts. . . . (B)O(N)V Likarmadt kors med kors, ring, kors, ring i vinklarna.

Fråns. †BONVS DENARIUS. Kors, hvar arm omsluten af en olikbent spetsbåge, i hvar vinkel mellan bågarna en kula.

Detta mynt är mycket likt D. 1366, men dettas inskrift å åtsidan, innehållande grefve Balduins namn, finnes ej å vårt mynt, som tyckes hafva haft samma omskrift å båda sidor.

Åts. . . ALDVIN . . . Likarmadt kors med kors, ring, ring, och (sannolikt) kula i vinklarna.

Fråns. † (omskrift utplånad). Kyrkofasad med sex pelare. Jmfr D. 150 och 152.

Detta mynt torde vara prägladt i Brügge eller Gent.

Huy.

I denna stad, belägen mellan Liège och Namur, präglades mynt redan under Merovingernes tid.

OTTO III (983—1002).

Åts. OTT Barbariskt hufvud, högra sidan.

Fråns. Tvärt öfver fältet HOIVM (bakvänt). Af omskriften, som plägar innehålla den hel. Lamberts namn, ses enstaka bokstäfver, som göra det troligt, att omskriften varit något förvirrad.

Kejsar KONRAD II (1027—1039).

Åts. IMP CONRADVS. Hufvud, högra sidan.

Fråns. Tvärt öfver fältet †HOIVM mellan två grupper af fyra kulor, en öfver, en under. Omskrift SCS LANDBBERTVIS Den hel. Landbert var skyddshelgon för Liège, hvars biskopar präglade mynt äfven i Huy.

De två mynten påminna om D. 223 och 230. Dannenbergs afbildningar återgifva icke rätt lyckligt karaktären af mynten från Huy.

Maestricht

på latin *Trajectum ad Mosam*, öfverfartsstället öfver Maas, erhöll genom sitt läge ganska tidigt stor betydelse. Staden är i detta

fynd representerad af två mynt, som äro illa medfarna, men hvilka likväl kunna med trygghet bestämmas.

Åts. . . . AIIETV . . Hufvud, högra sidan.

Fråns. † . . . M Ett likarmadt kors.

Det är uppenbart samma mynt, som Dannenberg afbildat i sitt bihang under nr 1370. Frånsidans omskrift är tydligen *Trajectum*. De spår af inskrift, som förekomma å Dannenbergs figur af åtsidan, passa delvis fullkomligt med vårt exemplar (*e* och ett ej fullt tydligt *t*). Å vårt mynt är den nedre delen af A ganska viss, de två II, något otydliga upptill, kunna tillsammans bilda en bokstaf, ETV äro fullt tydliga. Derefter kommer en otydlig bokstaf, som börjas med en rät staf, alltså icke ett *s*.

Åts. Otydlig omskrift. Hufvud, venstra sidan, med krona, från hvilken uppstiga tre höga strålar, slutande med hvar sin kula.

Fråns. . . . TVM Likarmadt kors med kula i hvar vinkel.

Omskriften mellan två perleirklar.

Det skadade myntets utseende — bland annat krönans form — talar för Maestricht. Slutet af frånsidans inskrift passar väl in dermed. Båda mynten torde vara präglade under Konrad II:s tid.

Duisburg.

Kejsar KONRAD II (1027—1039).

Åts. CHUONRA DVS I(M)P Framvänt krönt hufvud, långt skägg.

Fråns. †DIVS BVRG, namnet ordnad i två rader, som med hvarandra bilda kors, i hvar vinkel två från ytterkanten utgående parallela båglinier. D. 311.

Köln.

Som vanligt är det heliga Köln representeradt af ett stort antal mynt, hvilka dock äro mera än vanligt nötta och förete intet af någon märkelig beskaffenhet.

Här förekomma nötta exemplar af den vanliga typen med ett likarmadt kors och OTTO REX å den ena sidan samt den i tre rader ordnade omskriften S(ANCTA) COLONIA AG(RIPPINA) å den andra, alla så snålt skurna, att gemenligen en god del af åtsidans omskrift fattas.

Vidare förekomma kejsar Otto III:s denarer med

Åts. †OODOO† IMPerator AVGustus Likarmadt kors med kular i vinklarna.

Fråns. I tre rader S COLONII A

Vidare kejsar Henrik II:s denarer med

Åts. †HEINRICVS IMP Likarmadt kors med kula i hvar vinkel.

Fråns. I tre rader SCA COLO NIA

Vidare kejsar Konrad II:s denarer med

Åts. †CHVONRADVS IM Likarmadt kors med kula i hvar vinkel.

Fråns. SANCTA COLONIA En kyrkofasad med fem pelare.

Dessa kejsar Konrads denarer äro af vikt för de kronologiska bestämningarna: de tala, liksom de förut meddelade uppgifterna, för tiden 1027—1039 såsom slutperioden för de tyska mynten i fyndet. Detta intyg styrkes ytterligare genom de få erkebiskopliga mynt från Köln, som förekomma i fyndet.

Åts. †CHVONRADVS IM Likarmadt kors med kula i hvar vinkel.

Fråns. SANCTA COLONIA Kyrkofasad, i hvilken läses i två rader PILIGRIM

Denne var erkebiskop intill år 1036.

Åts. †CHVONRADNS IMP Likarmadt kors med namnet PILIGRIM fördeladt i vinklarna.

Fråns. SANCTA COLONIA Kyrkofasad med fem pelare.

Åts. †CHVONRADVS IMP Likarmadt kors med kula i hvar vinkel.

Fråns. HERMANNVS ARCHIEPiscopVS Mellan två ringar en kyrkofasad, å hvilken står i två rader COLONIA

Pfalzgrefve Herman II efterträdde på erkebiskopsstolen i Köln den nyss nämnde Pilgrim och styrde stiftet i godt 20 år (1036—1056).

Det synes vara öfverflödigt att meddela några vidare upplysningar om de kölnska mynten i detta fynd; en redogörelse för de få bokstäfver, som synas på det ena och det andra exemplaret saknar så väl för myntforskarne som för allmänheten allt intresse.

Frisland.

Det äldsta frisiska mynt från den tyska kejsartiden, som är känt, förekommer i ett exemplar i vårt fynd. Äfven det tillhör Konrad II:s kejsardömes tid.

Åts. †CONRADus IMPeraTor Framvändt krönt hufvud med långt skägg.

Fråns. †FRESONIA Likarmadt kors med kula i hvar vinkel.

Deventer.

I denna handelsstad, belägen i öster om Zuyder Zees södra del, präglade de tyska kejsarne Otto III, Henrik II och Konrad II mynt. Under den närmast följande tiden präglades i denna stad mynt endast för biskoparne. De tvänne sist nämnda kejsarne äro i fyndet representerade.

Åts. HEINRICVS IMPERATOR En hand; å båda sidorna är ordet REX fördeladt.

Fråns. DAVANTRIA Likarmadt kors med kula i hvar vinkel.

Åts. HEINRICVS IMTO. Hufvud, venstra sidan.

Fråns. (D)AVANRIA CT Ett likarmadt kors med ordet BONA fördeladt mellan korsarmarna och randen; mellan hvart par af bokstäfver en liten ring.

Äfven den närbelägna staden Tiel (vid Waal) får på några af sina mynt tillnamnet »den goda».

Thiel.

Åts. CVONRADVS Krönt framvändt hufvud.

Fråns. XOTOIOEOTO Likarmadt kors med kula i hvar vinkel.

Sachsen.

Till de vanligaste af de tyska mynt, som förekomma i våra fynd, höra de s. k. Otto-Adelheidsmynten. Ett sådant är afbildadt s. 122. Å den ena sidan ser man ett likarmadt kors, i hvars vinklar är fördeladt namnet OTTO eller ännu oftare ODDO; deromkring läses DeI GRACIA REX, stundom med tillägget AMEN. Å den andra sidan ses en bygnad med taket ut- och uppspringande åt ömse sidor, ibland med ett kors, oftare med täta tvärstreck och en punkt i fasaden, med omskriften ATALHET eller ännu oftare den vrängda formen ATEAHLHT.

Den ifrågavarande Otto kan hafva varit antingen den förste eller den tredje, icke den andre, som under hela sin tioåriga regering förde kejsartitel. Atalhet eller Adelheid kan icke vara någon annan än Otto Is gemål af detta namn. Då det emellertid icke är rimligt, att hennes namn skulle kunna sättas jämte gemälens å mynten, måste vi antaga, att dessa mynt präglats under de år, 991—995, då enkekejsarinnan Adelheid ledde förmyndareregeringen för sin sonson Otto III. Då emellertid mynten af detta slag äro till ytterlighet allmänna och i synnerhet då den förvrängda formen af kejsarinnans namn är den vanliga, kan man tänka sig, att man långt efter år 995 fortfor att präglä mynt af denna typ, som hade vunnit allmänt erkännande.

Det kan icke vara tvifvel underkastadt, att ju dessa mynt präglats inom Sachsen. I Qvedlinburg hafva präglats mynt af alldeles samma utseende, men med Adelheids namn ersatt af Sanctus Servatius. Äfven i Halberstadt hafva liknande mynt präglats. Det var den rika vinsten ur Harzbergens silfvergrufvor, som föranledde denna rika utmyntning inom sachsiskt område.

Granskar man ett större förråd af Otto-Adelheidsmynten, finner man en oändlighet af små variationer, dels förekomma i korsvinklarna innanför bokstäfverna i konungens namn hvarjehanda små tecker, dels förekomma dylika å ömse sidor af frånsidans bygnad.

Ej mindre än 44 Otto-Adelheids mynt förekomma i Mölndalsfyndet, men af dem äro 41 nästan fullkomligt utplånade. Ett af dem har å ömse sidor om bygnaden ett A. Två hafva å åtsidan, i stället för den ena korsvinkelns D, ett A.

Vårt fynd innehåller äfven två andra sachsiska mynt.

Det ena har å åtsidan ett likarmadt kors med en kula i hvar vinkel, å frånsidan en utbredd hand hvilande på ett kors. Omskriften är å båda sidorna utplånad. Å bättre bevarade exemplar läses å ena sidan LIVNIBVRHC, Lüneburg, å den andra BERNHARDVS, den andre sachsiske hertigen af detta namn, som regerade 1011—1059.

Det andra myntet hänföres af Dannenberg till Sachsen. Det har å den ena sidan ett skäggigt ansigte, å den andra ett föremål, som ansetts återgifva en kyrkofana. Prägeln är dålig och omskrifterna äro ofta otydliga. Så äfven här. Å alla dessa mynt, så snart omskrifterna äro något när rediga, läser man å den ena sidan namnet Bernhard, å somliga läser man å den andra sidan än samma namn, än namnet Konrad, än annat, som ej kan med full säkerhet förklaras. Hooft van Iddekinge och Tergast anse dessa mynt vara präglade i staden Jever.

Soest.

För denna westfaliska stad, som under en senare tid stod i liflig samfärdsel med Visby och Ryssland, är för denna tidigare period endast ett slag af mynt känt. Två exemplar förekomma i vårt fynd, af hvilka det ena är af särskild märklighet.

Åts. †CHVON(RA)DV̄(S) IM Hufvud, högra sidan, framför näsan ett kors.

Fråns. I tre rader S—OLOIII A Under den mellersta raden på ömse sidor af A, med finare bokstäfver, (SO)ESTAE

Man har således helt enkelt användt en frånsida, som var mycket vanlig å Kölns mynt, men genom tillägg af ett nytt namn utmärkt den stad, som adopterat den kölnska stämpeln. Här är Soests latinska namn fullt utskrifvet. Eljes förekommer namnet gemenligen vanständt, t. ex. *Soessasn*.

Det andra exemplaret har stadsnamnet mycket otydligt. Det synes mycket afvika från de vanliga formerna.

Dortmund

är ofta och temligen talrikt representeradt i de svenska fynden. Här förekomma fem exemplar, tillhörande tre olika typer.

HENRIK II.

Åts. HEN..NPAVG (Henricus imperator augustus, bakvändt anbragt). Ett hufvud, venstra sidan.

Fråns. THERTMANNI Ett litet, likarmadt kors med kula i hvar vinkel, omgifvet af fyra små, likarmade kors.

KONRAD II.

Åts. IMPERATOR (bakvändt). Ett barbariskt hufvud, venstra sidan.

Fråns. CONRADVS REX Ett likarmadt kors med kula i hvar vinkel.

Åts. = föregående.

Fråns. = föregående, men CONRADVS RE

Åts. CONRADVS RE Ett barbariskt hufvud, venstra sidan.

Fråns. CONRADVS RE Ett likarmadt kors med kula i hvar vinkel.

Mainz

är, såsom vanligt, ganska talrikt representeradt och dess mynt äro, såsom ock vanligt, när det gäller den tid, till hvilken vårt fynd hör, mycket både illa präglade och genom nötning skadade.

Tre typer äro här representerade. Den ena, som kan tillhöra Otto III, Henrik II eller Konrad II — endast omskriften å den ena sidan förmår afgöra mellan dem — har å ena sidan regentens namn och titel samt derinom ett likarmadt kors med kula i hvar vinkel, å den andra en byggnad med ett kors tecknadt i den kvadratiske hufvuddelen samt deromkring orden *Mogoncia civitas*, det förra ofta stafvadt med *i* i stället för *g*, det senare aldrig fullt utskrifvet, utan förkortadt på olika vis.

Den andra typen har samma åtsida samt å frånsidan en annorlunda formad bygnad och i denna, i stället för korset, ett X med en upprättstående midtstaf — ett förkrympt återgifvande af Christi monogram; omskriften å denna sida lyder VRBS MOGVNCIA.

Under det dessa typer äro representerade den förra af sju, den senare af tolf exemplar, förekommer den tredje typen i allenast ett exemplar, mycket dåligt.

Åts. Erkebiskoplig bröstbild, framvänd, med bart hufvud. Den nästan utplånade omskriften har innehållit stadsnamnet.

Fråns. Ett likarmadt kors med en stor och derinnanför en liten kula i hvar vinkel. Af omskriften ses endast IP, antagligen representerande imperatorstiteln. Jfr D. 801.

Man antager att mynten af denna art tillhöra en biskop Willigis (975—1011), som var samtida med Otto III och Henrik II; bådas namn pläga förekomma å frånsidorna, den senares vanligen illa återgifvet.

Speier

är representeradt af två mynt, af samma typ, hörande till Otto III:s tid. *Åtsidan* visar en bygnad med fem kulor symmetriskt anbragta i hufvudpartiet, omskriften (å vårt exemplar utplånad) plägar namngifva kejsar Otto. *Frånsidan* har ett likarmadt kors med en stor och derutanför två små kulor i hvar vinkel; omskriften lyder SanCta MARIA; Domkyrkan i Speier var helgad åt himladrottningen.

Worms

är i vårt fynd representeradt af 16 mynt, alla mycket nötta. Tre höra till en typ, som å *åtsidan* har ett likarmadt kors med en kula i tre af vinklarna och en biskopsstaf i den fjerde, samt omskriften OTTO IMP AVG, å *frånsidan* en bygnad med stor ring å den nedre kvadratiske delen samt omskriften WORMACIA.

De öfriga tillhöra Henrik II och äro alla af samma typ. *Åtsidan* har samma framställning, som nyss skildrade, utom att biskopsstafven blifvit ersatt af en kula och en denna på yttersidan omslutande nymåne. *Frånsidan* visar samma bygnad, men med en kula i stället för ringen. Af omskriften finnes å de flesta exemplaren intet spår, å andra enstaka bokstäfver, hvilka synas passa in med de eljes för denna typ kända omskrifterna HEINRICVS och WORMACIA.

Korset med de fyra kulorna, af hvilka en är på den yttre sidan omsluten af en nymåne, är utmärkande för Worms. Från

och med Henrik II:s tid och intill Henrik V:s saknas detta kors endast på en enda af nio kända mynttyper.

Würzburg.

Fem mynt tillhöra två slag, som sins emellan äro föga skiljaktiga.

Å det ena ses på *åtsidan* ett vårdslöst utfördt hufvud, högra sidan, med omskriften †SanCtuS KILIANVS, börjande öfver hjessan, på *frånsidan* en bygnad med en ring på det nedre kvadratiske fältet, med omskriften †WIRZEBVRG.

Ett annat mynt, detta fullkomligt likt, är en obol d. v. s. en half denar eller penning.

Det andra slaget har stor likhet med det första, men helgonets hufvud är något olika, hvarjämte åtsidans omskrift börjas vid halsens baksida.

Dessa mynt lemna genom sina omskrifter ingen närmare upplysning om präglingstiden. På grund af deras utseende kan man hänföra dem till Henrik II:s och Konrad II:s perioder. Mynt med den senares namn äro kända lika litet för Würzburg som för Worms.

Erfurt

är representeradt af ett enda mynt. Å ena sidan skönjes ett likarmadt kors med kulor i vinklarna, å den andra en bygnad med ett kors å det nedre kvadratiske fältet; på ömse sidor om bygnaden ses en biskopsstaf och ett R. Inskrifterna äro fullkomligt utplånade.

Strassburg.

Kejsar HENRIK II.

Åts. Brösbild, fränvänd, med krona, lik den, som förekommer å våra konungar Karl Sverkerssons och Erik Knutssons sigill. Omskriften, mycket otydlig i följd af dubbelprägling, har helt visst lydt HEINRICVS IMP AvG.

Fråns. ARGENTINA, fördeladt på två hvarandra korsande rader; i hvardera af de två öfre korsvinklarna ett torn jemte en mursträcka; i hvar af de två nedre korsvinklarna ett torn, med en mur förbundet med det andra. — D. 920.

Kejsar KONRAD II.

Åts. Brösbild, venstra sidan, med samma slags krona. Omskriften å alla fyra exemplaren utplånad, har sannolikt varit CHONRADVS IPR.

Fråns. ARGENTINA, fördeladt på två hvarandra korsande rader; i hvar af de två öfre korsvinklarna ett bladornament, i hvar af de två nedre ett torntak.

Esslingen,

en stad, som ligger ej långt i öster från Stuttgart, är icke sällan representerad i de svenska myntfynden. Här förekommer ett mynt.

Åts. Bröstdbild, högra sidan, krönt. Af omskriften, som plägar vara HEINRICVS R (Henrik II), ses här allenast ett V.

Fråns. En upprätt hand hvilande på ett kors. Af den vanliga omskriften S. VITALIS äro alla spår utplånade.

Villingen

en stad på östra sidan af södra Schwarzwald.

Grefve BERTHOLD (omkring år 1000).

Åts. †HINRICUS REX Hufvud, högra sidan.

Fråns. BERTOLDUS Kors med tvärså å hvar ända; kulorna i vinklarna otydliga. D. 957.

Grefve Bertold började att präglä mynt under Otto III:s tid. Detta exemplar är prägladt under Henrik II:s konungadöme d. v. s. 1002—1014.

Zürich.

Ett tunt, något otydligt mynt. *Åtsidan* visar en krona, *frånsidan* en bygnad.

Dannenberg har upptagit detta mynt bland sådana, hvilkas präglingsort icke kan, i följd af bristande omskrift, bestämmas. Han anser det dock sannolikt, att det präglats i Chur eller Zürich. Ett i Stockholms k. Myntkabinett förvaradt exemplar med något när bevarad inskrift å frånsidan visar, att myntet hör till Zürich. För hvilken alemannisk hertig det präglats kan icke sägas.

Salzburg.

Hertig HENRIK IV af Baiern, kejsare 1014—1024.

Åts. †:: VIIHCV∞ IIPC Ett likarmadt kors; vinklarna upptagna af en kil, en ring, en kil och tre kulor.

Fråns. SCS RVOD(B)TV∞ En kyrkbygnad med inskriften OIIO. D. 1137.

Bokstäfverna å frånsidans fält tillhöra utan tvifvel myntmästarens namn.

Erkebiskop DIETMAR 1025—1041.

Åts. S RVODBERTVS Bygnad.

Fråns. TIETMARVS ARCHI. Ett likarmadt kors i hvars vinklar bokstäfverna EPSS (slutet af titeln *archiepiscopus*). D. 1147.

På åtsidan är VO, på frånsidan AR (i titeln) sammanbundna.

Åts. THIETNARVS ARCH Likarmadt kors, i hvars vinklar (E?)PVS.

Fråns. A·I·A·LPERO DVX I stället för bokstäfverna CEZO

Streber har i sin beskrifning af Salzburgs mynt omtalat mynt präglade af erkebiskopar samman med en hertig Adalbero af Kärnthen (1012—1023). Dannenberg har efter Streber publicerat en denar, som å ena sidan har erkebiskop Hartvichs (991—1023) namn, å den andra ADALP DVX, orden fördelade på två korsvis ställda rader. Dannenberg vill dock icke medgifva den gemensamma präglingen, utan anser ADALP DVX vara lånadt från det å Regensburgmynt förekommande myntmästarenamnet ADALO.

Dannenburgs betänklighet och tolkning måste dock underkännas inför det här meddelade myntet, hvars inskrift ej kan missförstås.

De angelsaksisk-tyska myntfynden innehålla vanligen i större eller mindre antal s. k. vendiska penningar, med mycket enkla framställningar, och inskrifter, som ytterst sällan kunna läsas, samt uppstående kantränder. Man antager, att de präglats i Elbeområdet för spridning hos de vendiska folken, som bodde i nordöstra Tyskland. Många af dessa penningar förekomma icke i vårt fynd. Endast en typ förekommer här i några exemplar: å ena sidan ett bredt kors, å den andra ett finare kors, hvars armar avslutas med tre kulor.

I dessa fynd förekomma äfven mynt, för hvilka myntorterna icke kunna bestämmas. Sådana saknas ej heller här, men de äro få, och, då de icke lemna några upplysningar om de orter, som i fyndet äro representerade, anser jag mig kunna alldeles förbigå dem i denna skildring.

De tyska mynten lemna således enahanda tidsbestämning som de angelsaksiska: intet enda är prägladt efter år 1039. Vi kunna med trygghet säga, att skatten blifvit nedgräfd innan Hardaknuts engelska och Henrik III:s tyska mynt hade börjat komma i omlopp i vårt land.

Vårt fynd innehåller äfven 35 danska mynt.

KNUT DEN STORE 1018—1035.

Åts. †ENV T REX IN DAN En trådfin, spirallagd orm med gapande hufvud.

Fråns. †ALFFINE O·II LVII Fem punkter ställda så, att de bilda ett kors, i hvar vinkel en från kanten utgående båge, innanför denna en parallel linie af punkter.

HARDAKNUT 1035—1042.

Fem mynt af samma typ med följande omskrifter:

Åts. †HARÐAENV T RX *Fråns.* †ALFFINE ON LVND

Åts. †HARÐEENV T RX/ *Fråns.* †A·L·FFYARD ON LVND

Åts. †HA . . . ENV T RE . . *Fråns.* †ALFYAR . . . VN

Åts. †HARÐ/ ENV T REX I· *Fråns.* †ASLAE ON LVN

Åts. †HARÐAENV T RX *Fråns.* †·Ð·EO : DRED ON L·VH

Åts. †HA·RÐAEVNVE Bröstmild, venstra sidan.

Fråns. †ÐO|REE|TL O|N LV Dubbellinigt kors med trebågiga ändar, i hvar vinkel en kula.

Åts. HARÐEEN . . Bröstmilden otydlig.

Fråns. †SV|MER·LEÐ| ON L Dubbellinigt kors med trebågiga ändar, hvar arm omgifven af ett bladformigt ornament.

Åts. I fem rader ∴ — HARD — AENV T — REX ON — DA

Fråns. †ALFFYARD ON LVND:·

Äfven förekomma i fyndet flera danska mynt med förvirrade inskrifter, hvilka höra antingen till Knuts eller till Hardaknuts regering. Jag vill ej våga försöket att fördela dem på de två regeringarne, utan upptager dem såsom hörande till

KNUT DEN STORE eller HARDAKNUT (1018—1042).

Åts. †OV·IOEOXVEEBNOFIEVIE Orm.

Fråns. †(V)EONEVLOXAFIAIE:ΓII Fem punkter ställda så att de bilda ett kors, i hvar vinkel en från kanten utgående båge, bildad af en linie, en perlränd, en linie.

Af samma typ förekomma följande exemplar med varierande inskrifter.¹

Åts. †NVIANEO : DVBRAC *Fråns.* †EVNTH·N·ANVNNO

¹ Alla egendomligheter i bokstäfvernas form kunna ej återgifvas med vanliga stilar.

Åts. †:D:ENEIOJXVI...IQI?...I *Fråns.* †:·I?...RINOI....
IIVT (bakvändt).

Åts.AFVNIAORNEO *Fråns.* X·IONV..NODRFIE..I::

Åts. —Γ..I:N... *Fråns.* †NAFE...N... I det ena segmentet en ring.

Åts. IFIILN/IIIEH†N Barbarisk bröstbild, venstra sidan, med liljespira.

Fråns. IHII|IIF·|IIXI|NIII Dubbellinigt kors med trebågiga ändar, fyrsidigt, inuti punkteradt midtornament med kors i ett hörn, tre punkter i hvar af de andra hörnen.

Åts. †·IN?...NCHV/IIDIOI Bröstbild, högra sidan.

Fråns. Mycket otydlig omskrift. I fältet X omgifvet af fyra kulor.

Åts. Otydlig.

Fråns. †:EPR·IFNI?·OIF I fältet ⁺_x

Åts. XENOVIO:† CHN/IEV Bröstbild, venstra sidan, inom ett fyrpass.

Fråns. †V(E)ON?·†IOVE:I I fältet ett X mellan fyra kors.

Åts. Omskriftens flesta bokstäfver ytterst oregelbundna. I fältet hand uppsträckt ur broderad ärm, på högra sidan ett kors samt ett kors mellan pekfingret och tummen, på venstra sidan tre kulor öfver ett kors.

Fråns. †BÖRN IN FIBRHE: Ett likarmadt kors med ett Andreaskors i hvar vinkel. — Detta mynt är prägladt i det jutska Viborg.

Åts. IIDIR(E)IIN Ett ytterst barbariskt hufvud.

Fråns. †INNOMEDOI/INI/VII Ett likarmadt kors, i hvar vinkel ett C. — Inskriften är tydligen en förvrängning af *in nomine domini*.

Ett annat exemplar af samma typ, men med omskrifter, som ej gifva något spår af mening.

Åts. †IOVEINFOCOVEFNØIIE: Ett litet likarmadt kors, för ändan af hvar arm en kula, mellan denna och kanten en halfcirkel.

Fråns. VIOIEV/IIV|EON:CVIONI På ett tvärgående band †IEVCENI†

Åts. (R)IEØIE†: IONOIF·CFOHO† Triqvetra med kors vid sidan.

Fråns. †EICOI|†EVIO|EIII|EONO (bakvändt). På ett tvärgående band, till hvilket sluta sig två gaflar, OCIE VIII (bakvändt).

Af samma typ, med en cirkel bredvid triqveträn i stället för kors:

Åts. †VEOFN7EOVDXIIEVC: *Fråns.* †EIIIO†OEI:|C....|
....IV Å tvärbandet †EOIFNEÐ (bakvändt).

Åts. †VENOIO.... TEXVONIEI *Fråns.* †EIIIO† IOEI|
...COEV, å tvärbandet †EOILNEÐ

Åts. IIH....O/IIA/L... Barbariskt hufvud, liljespira.

Fråns. Omskriften utplånad. Ett likarmadt kors med ändarna klufna och bågformigt utböjda.

Samma typ med omskriften:

Åts. IEHCE::OIEIXIEVEH *Fråns.* †IEIVENDIEHEHCIE
IO(I)

Armband af silfver. $\frac{2}{3}$.

De jemte mynten hittade smyckena m. m. äro följande:

1. Ett långdraget ovalt, uträtadt armband (här afbildadt) af silfver, den ena ändan afbruten. Längs kanterna en enkel linie af inslagna punkter med förbindande streck. Längs midten en tredubbel rad af grofva, oregelbundna stämpelslag, från hvilken rad åt hvardera ändan utgå två dylika böjda rader mot hvardera kanten, begränsande ett aflångt ändstycke med tolf inslagna, trepunkterade trianglar. Å hvardera midtlisten stämpelslag af mera komplicerad form, hvart med fem punkter inuti. Å de mellanliggande delarna enstaka inslagna cirklar samt linier bildade af fyrkantiga punkter.

Tätt innanför brottytan i ena ändan ett med två nitar fäst, likaledes afbrutet silfverbleck, hvilket antagligen varit ämnadt att bilda en skarf. I den motsatta ändan är ett tresidigt hål inslaget.

Nuvarande längd 14,6 cm.

2. Tre bitar af ett rundt silfversmycke, delvis pressadt, med pålagda tråd- och kornsirater, af samma slag som M. 582, men af mindre förvirrad typ.

3—5. Bitar af två armband, ett jemnbredt med inslagna, trepunkterade trianglar, ett med fyra rader inslagna, trepunkterade trianglar och spetsade ändar, ett med inslagna trianglar och romber samt ändar i form af enkelt stiliserade djurhufvud.

6—7. Bitar af två armringar, den ena treryggad, flätade af åtta trådar, den andra trind med ena ändan ögleformig.

8. Fingerring bildad af en trind, mot ändarna smalnande ten; Inre diameter 2 cm.

9—14. Bitar af tenar, tråd, klumpar, liksom allt det föregående af silfver.

Af dessa silfverföremål äro det runda spännsmycket, armbanden och ringarna här representerade genom idel fragment, af slag, som ofta förekomma i de svenska fynden. Deremot är det å s. 142 afbildade armbandet af en för våra fynd ny form. Huruvida vi få härvid fästa någon vikt eller om vi böra betrakta det som en tillfällighet, vill jag lemna osagdt. Det händer nämligen, att vissa landsorter hafva att uppvisa egna former, hvilket utgör ett af de många bevisen för antagandet, att äfven de bättre af de i vår jord funna silfverföremålen från hedna tidens slutperiod kunnat arbetas och äfven blifvit arbetade inom landet, men så länge denna form står ensam, är det tydligen omöjligt att uppgifva, om den är för vestra Sverige karakteristisk.

Genom detaljerna anknyter sig emellertid detta rikt dekorerade armband till de för perioden vanliga silfverarbetena. Det var sed att med hammaren gifva föremålet den form, man åstundade, och väl må vi med aktning uppmärksamma den omsorg, med hvilken man åt arbeten, äfven när de voro af enklaste slag, gaf jemnhet. Det var likaledes vanligt att häfva det intryck af tomhet, som en vid, glänsande metallyta gifver, genom att i densamma göra intryck med större eller mindre, med enklare eller mera komplicerade stämplar. Det var ock vanligt, att i stämplarna, som voro sådana, att de bildade å föremålet större nedsänkta ytor, åter häfva enformigheten genom att å dem anbringa kullika insänkningar, som å det bearbetade föremålet blefvo upphöjda. Den insänkta triangeln med tre uppstående punkter är ytterst

vanlig. Ej lika ofta förekomma de mera komplicerade ornament, bildade af en rektangel och en romb, som förekomma å vårt armbands hufvuddel, men osedda äro de dock icke. Dessa stämplat hafva, att döma efter aftrycken, i detta fall varit skurna med något mindre än vanlig noggrannhet.

Då det i allmänhet råder mellan dessa silfverarbeten och bronsföremålen från samma tid en ganska stor skilnad i stil, äro dessa skenbart obetydliga stämpelaftryck af stort intresse, emedan de stundom förekomma äfven å bronsföremålen och dermed lemna bidrag till lösning af den viktiga frågan, hvilka grupper af bronsföremål äro samtida med de olika grupperna af silfversmycken.

Till följd af myntens vittnesbörd kunna vi antaga, att denna skatt blifvit nedgräfd under konung Anund Jakobs tid eller kort efter denna.
